

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

25.11.2014
Lausunto

Viite OKM/59/010/2014

Asia Tehy ry:n lausunto hallitusesityksestä laiksi ammattipätevyiden tunnustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Tehy ry:ltä ei ole suoraan pyydetty lausuntoa, vaan välillisesti keskusjärjestömme STTK:n kautta. Esitys laiksi ammattipätevyiden tunnustamisesta koskee keskeisesti myös terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Erillinen hallitusesitys ammattipätevyiden tunnustamista koskevan direktiivin muutosten (2013/55/EU) täytäntöönpanosta terveydenhuollon ammattihenkilöiden osalta tulee eduskunnan käsittelyyn kevätkaudella 2015. *Tehy ry* haluaa kuitenkin osallistua lausunnonantamiseen jo valmistelun tässä vaiheessa, jotta muutosten yhteydet sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön tulevat huomioiduksi.

Eurooppalainen ammattikortti

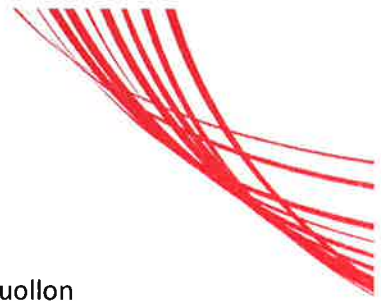
Kotijäsenvaltion on tarjottava ammattipätevydenhaltijalle mahdollisuutta hakea eurooppalaista ammattikorttia komission tarjoamalla verkkosovelluksella. *Tehy ry* pitää tärkeänä, että eurooppalainen ammattikortti perustuu hakijan näkökulmasta vapaaehtoiseen tapaan tunnustaa ammattipätevyys ja nykyisin voimassa olevat menettelytavat ammattipätevyiden tunnustamiseen säilyvät. Edelleen on tärkeää, että kortin käyttöönotto koskee vain ammatteja, joissa työvoiman liikkuvuus on suurta, asianomaiset sidosryhmät ovat ilmaisseet riittävää kiinnostusta siihen ja ammatti on säännelty merkittävässä osassa jäsenvaltioita. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa käyttöönottoa voisi ensin pilotoida esimerkiksi sairaanhoitajan ammatin osalta.

Kortin käyttöönottoon liittyvät mahdolliset turvallisuus- ja tietosuojariskit tulee tunnistaa ja ennaltaehkäistä. Tätä tukee IMI-tiedostoon sisältyvien tietojen tarkastelun salliminen vain kotijäsenvaltion ja vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille. IMI-tiedoston tietojen ajantasaisuus ja tietojen päivittäminen on *Tehy ry:n* mielestä tärkeää mm. ammattikortin ammatinharjoittamisoikeuksien rajoituksiin tai poistoihin liittyvien seikkojen vuoksi.

Käyttöönotossa on huomioitava kansallisten viranomaisten työmäärän lisääntyminen. Tämä edellyttää lisäresurssin osoittamista eurooppalaisen ammattikortin käyttöönottovaiheessa.

Osittainen ammatinharjoittamisoikeus

Osittainen ammatinharjoittamisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa on ongelmallinen. Osittaisen ammatinharjoittamisoikeuden saaneen terveydenhuollon ammattihenkilön toiminnan valvominen on käytännössä mahdotonta ja potilasturvallisuutta vaarantavaa. Näiden seikkojen valossa *Tehy ry* ei pidä mahdollisena osittaisen ammatinharjoittamisoikeuden myöntämistä terveydenhuollon ammattihenkilölle.

Korvaavina toimenpiteinä ovat joko sopeutumisaika tai kelpoisuuskoe. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden osalta ammatin harjoittaminen edellyttää aina muun muassa kansallisen lainsäädännön tarkkaa tuntemusta. Onkin pohdittava tarkkaan voiko hakija tällöin valita korvaavan toimenpiteen vai tuleeko se Valviran määräämänä. *Tehy ry:n* mielestä korvaavina toimenpiteinä tulisi olla myös vaihtoehtona molemmat korvaamisen muodot (sopeutumisaika ja kelpoisuuskoe).

Korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten velvollisuus on järjestää kelpoisuuskokeet. *Tehy ry:n* mielestä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeva kelpoisuuskoe tulee aina järjestää ja suorittaa suomenkielillä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan kielitaitovaatimuksen vuoksi. Kelpoisuuskokeen suoritustavasta tulee määritellä yhteisesti ja sen tulee noudattaa niitä kokeen uusimisperiaatteita, jotka oppilaitoksella on tutkintosäännössään.

Yhteiset koulutusperiaatteet

Direktiivissä on uusi luku, joka koskee automaattista tunnistamista yhteisten koulutusperiaatteiden perusteella. Näitä periaatteita ovat yhteiset koulutuspuitteet ja koulutustestit.

Yhteisillä koulutuspuitteilla tarkoitetaan ammatin harjoittamiseksi tarvittavaa yhteistä tieto-, taito ja pätevyyskokonaisuutta. *Tehy ry:n* mielestä on hyvä, että koulutuspuitteet eivät korvaa vielä kansallisia koulutusohjelmia, kun toimintatapaa ollaan vasta testaamassa. Koulutuspuitteiden perusteella saatua ammattipätevyyttä osoittavat asiakirjat tulevat olemaan yhtä päteviä asiakirjoja kuin jäsenvaltion itse myöntämät muodollista pätevyyttä osoittavat asiakirjat. Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilöiden pätevyyden tunnustaminen koulutuspuitteilla tulee jäädä Valviran vastuulle. Koulutuspuitteiden perusteella saavutettuun ammattipätevyyteen ei voida osoittaa korvaavia toimenpiteitä. Tämän vuoksi koulutuspuitteiden tulisi vastata mahdollisimman hyvin muodollista pätevyyttä suomalaisessa koulutusjärjestelmässä.

Yhteisillä koulutustesteillä tarkoitetaan yhdenmukaistettua kelpoisuuskoetta, joka voidaan suorittaa kaikissa osallistuvissa jäsenvaltioissa ja joka on varattu tietyn ammattipätevyyden haltioille. Testin suorittaminen hyväksytysti antaa ammattipätevyyden haltialle oikeuden harjoittaa ammattia missä tahansa vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja hänelle ei voida

siten korvaavia toimenpiteitä osoittaa. *Tehy ry* pitää haasteellisena luoda terveydenhuollon ammattihenkilöille riittävän laaja koulutustesti, jotta voidaan osoittaa ne tiedolliset ja taidolliset vähimmäisvaatimukset jotka terveydenhuollon ammattihenkilön on täytettävä harjoittaakseen turvallista ammattitoimintaa. Suomessa koulutustestien perusteella tapahtuva automaattinen tunnustamisen on tapahduttava Valviran toimesta.

Kielitaito

Tehy ry pitää hyvänä, että terveydenhuollon ammattihenkilöiltä edellytettävän kielitaidon tarkistamista on tiukennettu niin, että tarkistaminen voidaan määrätä pakolliseksi. Tarkistaminen tapahtuu vasta, kun eurooppalainen ammattikortti on myönnetty tai ammattipätevyys on tunnistettu. *Tehy ry:n* mielestä pakolliseen tarkistamiseen liittyvä prosessi ja vastuut työnantajan ja toimivaltaisen viranomaisen välillä tulee selkiyttää ennen toimeenpanoa.

Yleinen tunnistamisjärjestelmä

Tehy ry pitää hyvänä, että tunnustaminen yleisessä tunnustamisjärjestelmässä perustuu jatkossakin hakijan kotijäsenvaltiossa hankkiman pätevyyden ja vastaanottavan jäsenvaltion kyseiseen säänneltyyn ammattiin vaadittavan pätevyyden ja koulutuksen vertailuun. Toimintatavalla havaitaan jäsenvaltioiden pätevyyksissä mahdollisesti ilmeneviä poikkeavuuksia. Terveystieteiden ammattihenkilöiden tunnustamispäätökset tulee olla jatkossakin Valviran vastuulla.

Yleinen tunnistamisjärjestelmä tulee perustumaan pätevyystasoihin. Keskeisinä kriteereinä niissä ovat koulutuksen taso, luonne ja kesto. Viiden pätevyystason (a-e; 1-5) määrittelyssä on tärkeää, että niillä ei ole vaikutusta toimivaan suomalaiseen koulutusrakenteeseen. Tästä syystä se on nähtävä erillisenä pätevyyden kategorisointina, jonka tavoitteena on luoda yhteinen pätevydentason viitekehys yleisen tunnustamisjärjestelmän piirissä oleville ammattiteille.

Automaattisen tunnistamisen järjestelmä

Tehy ry:n jäsenistöstä automaattisen tunnistamisen järjestelmään kuuluvat sairaanhoitajat ja kättilöt. Direktiivissä kannustetaan ko. ammatteja jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen ja pyydetään jäsenmaita ilmoittamaan tähän liittyvät toteutetut toimenpiteet komissiolle. *Tehy ry* pitää tärkeänä, että elinikäisen oppimisen ja jatkuvan ammatillisen kehityksen viitekehys koskee myös niitä ammatteja, jotka ovat yleisen tunnustamisjärjestelmän piirissä.

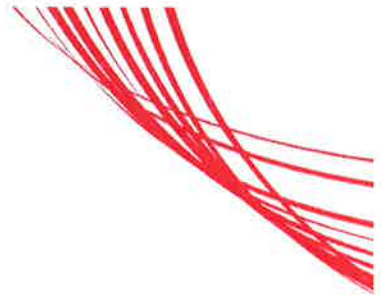
Yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan ja kättilön koulutukseen pääsyn edellytykset sekä koulutuksen määrälliset ja laadulliset vähimmäisvaatimukset määritellään direktiivissä. 12 vuoden edeltävät opinnot koulutuksen pääsyn edellytyksenä täyttyvät Suomessa, kun peruskoulun jälkeinen kolmevuotinen toisen asteen yleissivistävä tai ammatillinen koulutus lasketaan siihen kuuluvaksi.

Tehy ry pitää ristiriitaisena ammattipätevyysdirektiivissä (2013/55/EU) määriteltyä kättilön koulutuksen määrällistä vähimmäisvaatimusta suomalaiseen kättilön koulutukseen verrattuna. Direktiivin antamat vaihtoehdot eivät täysin vastaa suomalaisen kättilötutkinnon määrällisiä vähimmäisvaatimuksia. Suomalaisen kättilön tutkinnon katsotaan sisältävän sairaanhoitajan tutkinnon lisäksi noin 1,5 vuoden (90 op) kättilön täysipäiväisen koulutuksen. Direktiivin vaihtoehdoista keskimääräinen: kättilön tutkinto sisältää sairaanhoitajan tutkinnon ja vähintään 2 vuoden täysipäiväisen kättilön koulutuksen, on sitä lähinnä. *Tehy ry:n* mielestä direktiivin ja suomalaisen koulutusrakenteen ristiriita tulee ratkaista, vaikkakin suomalaisen kättilökoulutuksen eurooppalaiset laatuvaatimukset varmasti toteutuvat ja koulutus on kansainvälisesti arvostettua.

Korvaavat toimenpiteet

Ammattipätevyyden tunnustamista hakevalle asetetaan vaatimus korvaavan toimenpiteen suorittamisesta, jos ulkomaisen ja kansallisen koulutuksen välillä tai ammattitoiminnan sisällöissä on olennainen ero. Toimivaltaisen viranomaisen on kuitenkin tutkittava, voiko hakijan ammattikokemuksen tai elinikäisen oppimisen kautta saavuttamat tiedot, taidot ja pätevyudet korvata osittain tai kokonaan olennaisen eron.

Tehy ry:n mielestä terveydenhuollon ammattihenkilön pätevyyden tunnustaminen tulee ensisijaisesti perustua muodollisen koulutuksen tuottamaan pätevyteen. On kuitenkin hyvä, että muukin osaaminen korvaavia toimenpiteitä arvioitaessa otetaan nyt huomioon. Tämän osalta tulisi määritellä riittävän läpinäkyvät kriteerit ammattikokemukselle ja elinikäiselle oppimiselle, jotta arviointi olisi laadukasta ja pätevää.

Ammatillisen harjoittelun tunnustaminen

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä on määritelty sosiaali- ja terveydenhuollon tutkintoon johtavassa koulutuksessa työelämässä tapahtuvia harjoittelua (ammattikorkeakoulu) tai työssäoppimisen jaksoja (ammattillinen toinen aste).

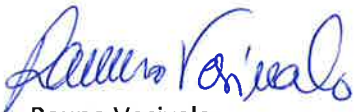
Direktiivin mukaan kotijäsenvaltion viranomaisen on säännellyn ammatin harjoittamisoikeutta koskevaa hakemusta käsiteltäessään tunnustettava toisessa jäsenvaltiossa suoritettavat ammatilliset harjoittelut ja otettava huomioon myös kolmannessa maassa suoritettavat harjoittelut. *Tehy ry:n* mielestä oleellisinta sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuksen aikaisessa ammatillisessa harjoittelussa on, että harjoittelu vastaa opetussuunnitelmien laadullisia ja määrällisiä vaatimuksia ja, että jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa toteutuvissa harjoittelujaksoissa harjoittelusta vastaavat ohjaajat ovat koulutettuja, vastuuntuntoisia ja harjoitteluympäristöt ovat laadukkaita.

Hälytysmekanismi

Jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava kaikkien muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille terveydenhuollon ammattihenkilöstä, jolle kansallisen viranomaisen tai tuomioistuimen päätöksellä asetettu rajoitteita tai kieltä ammatin harjoittamiseen.

Tehy ry pitää hälytysmekanismin käyttöön ottoa tärkeänä terveydenhuoltoon liittyvän työvoiman liikkuvuuden lisääntyessä. Tiedot tulee lähettää IMI-järjestelmän kautta. Edelleen on hyvä, että direktiivissä määritellään hälytyksen antamisen takaraja kolmeen päivään rajoittavan tai kieltävän päätöksen antamisesta.

Helsinki 25.11.2014

Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Asiantuntija
Juha Kurtti
Tutkimuspäällikkö
Tehy ry
juha.kurtti@tehy.fi
p. 0505869460